

Świadczenia rodzinne 2021

Wydanie 4.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Ogólne zasady postępowania w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych

1. Rodzaje świadczeń rodzinnych

Świadczenia rodzinne można podzielić na kilka kategorii w zależności od wybranego sposobu ich podziału:

- 1) **ze względu na kwestie dotyczące uzależnienia przyznania prawa do świadczenia od spełnienia kryterium dochodowego:**
 - a) świadczenia uzależnione od dochodu – przyznanie prawa do tego świadczenia zależy od spełnienia określonego w ŚwRodzU kryterium dochodowego (wymagana wysokość dochodu na członka w rodzinie); do takich świadczeń zaliczamy:
 - zasiłek rodzinny wraz z dodatkami,
 - jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka,
 - specjalny zasiłek opiekuńczy,
 - b) świadczenia niezależne od dochodu – przyznanie prawa do tych świadczeń nie zależy od spełnienia określonego w ŚwRodzU kryterium dochodowego; do takich świadczeń zaliczamy:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
 - świadczenie rodzicielskie;
- 2) **ze względu na charakter:**
 - a) zasiłek rodzinny wraz z dodatkami,
 - b) świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny,

- świadczenie pielęgnacyjne,
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- c) świadczenia związane z urodzeniem dziecka:
 - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (art. 15b ŚwRodzU),
 - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka przyznawana przez gminę osobom zamieszkałym na terenie danej gminy (jest to świadczenie uzależnione od wydania przez radę gminy uchwały w tej sprawie; nie jest ona zobowiązana do ustanowienia na swoim terenie takiego świadczenia),
- d) świadczenia na rzecz rodziny – zgodnie z art. 22b ŚwRodzU rada gminy, biorąc pod uwagę lokalne potrzeby w zakresie świadczeń na rzecz rodziny, może w drodze uchwały dla osób zamieszkałych na terenie jej działania ustanowić świadczenia na rzecz rodziny inne niż określone w art. 2 pkt 1–5 ŚwRodzU,
- e) świadczenie rodzicielskie (art. 17c i n. ŚwRodzU);
- 3) **ze względu na okres, na jaki zostają przyznane:**
 - a) przyznane na okres zasiłkowy:
 - zasiłki rodzinne wraz z dodatkami,
 - specjalny zasiłek opiekuńczy,
 - b) przyznawane na okres inny niż zasiłkowy:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
 - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka,
 - świadczenie rodzicielskie;
- 4) **ze względu na osobę, która występuje z wnioskiem o przyznanie określonego świadczenia rodzinnego:**
 - a) przyznane obywatelom polskim,
 - b) przyznane cudzoziemcom.

2. Osoby uprawnione do świadczeń rodzinnych

Świadczenia rodzinne przysługują (art. 1 ust. 2 ŚwRodzU):

- 1) obywatelom polskim;
- 2) cudzoziemcom:
 - a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 CudzU lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na tery-

- torium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
- e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 CudzoU, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 CudzoU
 - jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z członkami rodzin, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
 - f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b CudzoU,
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 CudzoU,
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w art. 1 ust. 2 ŚwRodZU, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

3. Wnioski w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych – postępowanie i obowiązki organu

3.1. Obowiązki informacyjne organu w postępowaniu o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych

Podmiot realizujący świadczenia rodzinne jest zobowiązany poinformować osoby ubiegające się o świadczenia rodzinne o terminach składania wniosków, o których mowa

w art. 26 ust. 3 i 4 ŚwRodzU oraz w art. 24 (art. 26 ust. 6 ŚwRodzU). Wydaje się, że przez poinformowanie należy rozumieć m.in.:

- 1) zamieszczenie na stronie internetowej stosownej informacji odnoszącej się do terminów składania wniosków;
- 2) wywieszenie informacji w ośrodku pomocy społecznej, np. na tablicy ogłoszeń.

Zgodnie z art. 79a KPA w postępowaniu wszczętym na żądanie strony, informując o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, organ administracji publicznej jest zobowiązany do wskazania przesłanek zależnych od strony, które nie zostały na dzień wysłania informacji spełnione lub wykazane, co może skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniem strony. Przepisy art. 10 § 2 i 3 KPA mają zastosowanie. Organ może więc odstąpić od zasady wyrażonej w art. 79a KPA tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną (art. 10 § 2 KPA). Dodatkowo w aktach sprawy musi być utrwalona adnotacja o przyczynach odstąpienia od zasady wyrażonej w art. 79a KPA (art. 10 § 3 KPA).

Organ wyznacza termin na wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. W tym czasie strona może przedłożyć dodatkowe dowody, które potwierdzą spełnienie wymaganych warunków.

Zdaniem autora organ przed wydaniem decyzji odmawiającej prawa do świadczeń rodzinnych powinien więc poinformować wnioskodawcę o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz poinformować o niespełnionych i niewykazanych przesłankach zależnych od wnioskodawcy, które mają wpływ na rozstrzygnięcie (skutkujące wydaniem decyzji niezgodnej z oczekiwaniem strony, a więc odmowy ustalenia prawa do świadczeń). „Przyjęte rozwiązanie wzmacnia gwarancję pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy przez ukierunkowanie czynności strony dla ustalenia stanu faktycznego sprawy”¹.

3.2. Obowiązki organu w związku ze złożeniem wniosku drogą elektroniczną

Zgodnie z art. 23 ust. 3a ŚwRodzU wniosek i załączniki do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych określone w art. 23 ust. 4 ŚwRodzU mogą być składane drogą elektroniczną za pomocą systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny lub systemu teleinformatycznego wskazanego w informacji zamieszczonej na stronie podmiotowej BIP ministra właściwego ds. rodziny po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji.

Wniosek o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego powinien zawierać dane dotyczące (art. 23 ust. 3 ŚwRodzU):

- 1) osoby występującej o przyznanie świadczeń rodzinnych, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, nu-

¹ B. Adamiak, J. Borkowski, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2017.

mer PESEL, a jeżeli nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz, o ile je posiada – adres poczty elektronicznej i numer telefonu;

- 2) dzieci pozostających na utrzymaniu osoby, o której mowa w ust. 1, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, stan cywilny, numer PESEL, a jeżeli nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość.

Wniosek i załączniki do wniosku składane w postaci elektronicznej mogą być składane za pomocą (art. 23 ust. 3b ŚwRodzU):

- 1) systemu, o którym mowa w art. 23 ust. 6a, po zastosowaniu zapewnionych w systemie sposobów potwierdzenia pochodzenia oraz integralności przesłanych danych albo
- 2) systemu teleinformatycznego wskazanego w informacji zamieszczonej na stronie podmiotowej BIP ministra właściwego do spraw rodziny po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, po opatrzeniu ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Jeżeli osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne nie może złożyć w formie dokumentu elektronicznego zaświadczenia wymaganego dla potwierdzenia faktów lub stanu prawnego lub innego dokumentu niezbędnego w postępowaniu w sprawie o świadczenia rodzinne, może ona złożyć elektroniczną kopię takiego dokumentu, po uwierzytelnieniu jej w sposób określony w art. 23 ust. 3b ŚwRodzU – czyli kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP (art. 23 ust. 3c ŚwRodzU). W przypadku wniosku składanego w postaci elektronicznej, po wpisaniu do formularza wniosku numerów PESEL wnioskodawcy i członków jego rodziny, formularz wniosku może być uzupełniony o dane zgromadzone w rejestrze PESEL w zakresie imion, nazwiska, miejsca urodzenia, daty urodzenia, stanu cywilnego, obywatelstwa i płci wnioskodawcy i członków jego rodziny (art. 23 ust. 3d ŚwRodzU).

Wniosku nie uzupełnia się o dane zgromadzone w rejestrze PESEL, jeżeli na podstawie danych z rejestru PESEL i rejestru stanu cywilnego nie można stwierdzić stopnia pokrewieństwa między osobą występującą o przyznanie świadczeń rodzinnych a członkami jej rodziny (art. 23 ust. 3e ŚwRodzU).

Jednocześnie w przypadku niezgodności ze stanem faktycznym danych uzupełnionych z rejestru PESEL zawartych w formularzu wniosku osoba występująca o przyznanie świadczeń rodzinnych wskazuje w formularzu wniosku poprawne dane (art. 23 ust. 3f ŚwRodzU).

3.3. Obowiązek organu samodzielnego pozyskania informacji i dokumentów od innych organów

Organ właściwy, ustalający prawo do świadczeń rodzinnych, jest zobowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego ds. rodziny, lub drogą pisemną, od organów podatkowych lub ministra właściwego ds. finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności,

oraz drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw rodziny z systemu informacji oświatowej, o którym mowa w przepisach o systemie informacji oświatowej, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych, odpowiednio (art. 23b ust. 1 ŚwRodzU):

- 1) informacji o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach określonych w art. 27, art. 30b, art. 30c, art. 30e i art. 30f PODOFizU, każdego członka rodziny, udzielanych przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego, zawierających dane o wysokości:
 - a) dochodu,
 - b) składek na ubezpieczenia społeczne odliczonych od dochodu,
 - c) należnego podatku;
- 2) informacji o dochodzie, o którym mowa w art. 3 pkt 1 lit. c tiret 29 i 34 ŚwRodzU – dotyczy to samodzielnego pozyskania dochodu z tzw. ulgi dla młodych;
- 3) danych, o których mowa w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. a, b, e, g, h, j, jb, jc, je, l oraz q ŚwRodzU (art. 23b ust. 1 pkt 2 ŚwRodzU);
- 4) informacji o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne, w tym informacji o wysokości składek od poszczególnych płatników i okresach opłacania przez nich tych składek;
- 5) zaświadczenia lub informacji o zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych;
- 6) informacji o legitymowaniu się odpowiednim orzeczeniem wydanym na podstawie przepisów RehZawU, obejmującej następujące dane:
 - a) datę i rodzaj wydanego orzeczenia,
 - b) wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 i 8 RehZawU,
 - c) datę powstania niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności,
 - d) datę złożenia wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności,
 - e) okres, na jaki zostało wydane orzeczenie;
- 7) informacji o dochodzie podlegającym opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym od niektórych przychodów (dochodów) osiąganych przez osoby fizyczne, każdego członka rodziny, zawierających dane odpowiednio o:
 - a) formie opłacanego podatku,
 - b) wysokości przychodu,
 - c) stawce podatku,
 - d) wysokości należnego podatku

– w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy – art. 23b ust. 1 pkt 1b ŚwRodzU dodano art. 3 pkt 7 lit. b ZmŚwiadRodzU; jest to zmiana będąca konsekwencją zmiany z art. 23 ust. 4 pkt 2 ŚwRodzU związana z przeniesieniem od nowego okresu zasiłkowego (2021/2022) obowiązku pozyskania danych dotyczących dochodów ryczałtowych przez organ (bez konieczności dostarczania zaświadczenia przez wnioskodawcę). Organ właściwy oraz wojewoda, ustalający prawo do świadczeń rodzinnych, są również zobowiązani do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji informacji z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności. Jeżeli w Elektronicznym Krajowym Systemie Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności znajduje się więcej niż jedno orzeczenie wydane na podstawie przepisów RehZawU, dotyczące tej samej osoby, informacja, o której mowa w art. 23b ust. 1 pkt 5 ŚwRodzU, jest przekazywana wyłącznie na podstawie orzeczeń, które potwierdzają prawo do świadczeń rodzinnych (art. 23b ust. 2 ŚwRodzU).

Ponadto w razie braku w Elektronicznym Krajowym Systemie Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności informacji, o której mowa w art. 23b ust. 1 pkt 5 ŚwRodzU (informacji o legitymowaniu się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności), organ właściwy wierzący, prowadzący postępowanie w sprawie świadczeń rodzinnych, wzywa wnioskodawcę do dołączenia orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (art. 23b ust. 3 ŚwRodzU).

W przypadku awarii systemów teleinformatycznych służących do wymiany, drogą elektroniczną, informacji, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 1, 1a, 3, 4 i 5 oraz w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. a, b, e, g, h oraz 1 ŚwRodzU, organ właściwy oraz wojewoda uzyskują te informacje w drodze pisemnej wymiany informacji. Organy podatkowe, organy emerytalno-rentowe oraz podmioty prowadzące rejestry publiczne przekazują te informacje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku organu właściwego lub wojewody (art. 23b ust. 4 ŚwRodzU).

W przypadku braku możliwości samodzielnego uzyskania przez organ właściwy lub wojewodę informacji lub zaświadczeń, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 1, 1a, 3 i 4 ŚwRodzU oraz w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. a, b, e, g, h oraz 1 ŚwRodzU, z przyczyn nieleżących po stronie organu właściwego lub wojewody, organ właściwy lub wojewoda wzywają osobę, o której mowa w art. 23 ust. 1 ŚwRodzU, do dołączenia tych informacji lub zaświadczeń (art. 23b ust. 5 ŚwRodzU).

Minister właściwy ds. rodziny jest zobowiązany do utworzenia i prowadzenia systemu teleinformatycznego umożliwiającego ubieganie się o świadczenia rodzinne drogą elektroniczną oraz zapewnienia funkcjonowania tego systemu (art. 23 ust. 6a ŚwRodzU). Uwierzytelnianie użytkowników w systemie teleinformatycznym wymaga użycia profilu zaufanego ePUAP, danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego lub innych technologii, jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie.

3.4. Dane gromadzone w rejestrze centralnym i zasady ich przetwarzania

W art. 23 ust. 8–13 ŚwRodzU określono m.in. zasady przetwarzania danych w rejestrze centralnym, zakres gromadzonych w nim danych oraz okres ich przechowywania i usuwania z rejestru.

Minister właściwy ds. rodziny jest zobowiązany utworzyć rejestr centralny obejmujący następujące informacje gromadzone na podstawie przepisów ŚwRodzU przez organy właściwe i wojewodów podczas realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych (art. 23 ust. 8 ŚwRodzU):

- 1) dane dotyczące osób pobierających świadczenia rodzinne, osób ubiegających się o świadczenia rodzinne oraz członków ich rodzin:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) adres miejsca zamieszkania lub pobytu,
 - d) miejsce zamieszkania lub pobytu,
 - e) numer PESEL,

- f) numer dokumentu potwierdzającego tożsamość w przypadku osób, które nie posiadają numeru PESEL,
 - g) stan cywilny,
 - h) obywatelstwo,
 - i) stopień pokrewieństwa z członkami rodziny,
 - j) informacje o uczęszczaniu dziecka lub osoby uczącej się do szkół i placówek oświatowych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 InforOświataU, okresie uczęszczania, typie lub rodzaju instytucji oraz nazwie i adresie siedziby instytucji, do której dziecko lub osoba ucząca się uczęszcza,
 - ja) orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
 - jb) informacje o prawie do świadczeń opieki zdrowotnej,
 - jc) informacje o rozliczaniu się z podatku dochodowego od osób fizycznych,
 - jd) informacje o uczęszczaniu dziecka lub osoby uczącej się do szkoły wyższej, okresie uczęszczania oraz nazwie i adresie siedziby szkoły wyższej, do której dziecko lub osoba ucząca się uczęszcza,
 - je) informacje o pobieraniu dodatku pielęgnacyjnego (art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. je ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 5 lit. e tiret pierwszy ZmŚwiadRodzU – zgodnie z art. 16 ust. 1 ZmŚwiadRodzU zmiana ma zastosowanie w nadanym brzmieniu po raz pierwszy po wdrożeniu rozwiązań technicznych umożliwiających organom właściwym i wojewodom samodzielną weryfikację drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego ds. rodziny, od organów emerytalno-rentowych informacji, o których mowa w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. je ŚwRodzU; zgodnie z art. 16 ust. 2 ZmŚwiadRodzU minister właściwy ds. rodziny ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, termin wdrożenia rozwiązań technicznych, o których mowa w art. 16 ust. 1 ZmŚwiadRodzU);
 - k) liczbę, rodzaj i wysokość wypłaconych świadczeń,
 - l) płeć,
 - ł) dochody,
 - m) organ, do którego złożono wniosek, rodzaj wnioskowanego świadczenia oraz datę złożenia wniosku,
 - n) organ, który przyznał świadczenie, datę wydania decyzji przyznającej świadczenie oraz numer tej decyzji,
 - o) okres, na który świadczenie zostało przyznane,
 - p) informacje o zgonie (art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. q ŚwRodzU w zw. z art. 3 pkt 5 lit. e tiret drugi ZmŚwiadRodzU);
- 2) wartość udzielonych świadczeń.

Na podstawie art. 3 pkt 5 lit. f ZmŚwiadRodzU do art. 23 ŚwRodzU dodano ust. 15, zgodnie z którym minister właściwy ds. informatyzacji po otrzymaniu od ministra właściwego ds. rodziny informacji dotyczących osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych i członków ich rodzin niezwłocznie przekazuje posiadane dane z rejestru PESEL w zakresie określonym w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. q ŚwRodzU (czyli informacje o zgonie) oraz informacje, o których mowa w art. 8 pkt 26 EwidLU.

Zgodnie z art. 23 ust. 9 ŚwRodzU organy właściwe i wojewodowie przekazują dane do rejestru centralnego, wykorzystując oprogramowanie, o którym mowa w art. 23 ust. 7 ŚwRodzU.

Informacje, o których mowa powyżej, są przetwarzane przez (art. 23 ust. 9 ŚwRodzU):

- 1) ministra właściwego ds. rodziny i wojewodów w celu monitorowania realizacji świadczeń rodzinnych oraz w celu umożliwienia organom właściwym i wojewodom weryfikacji prawa do świadczeń rodzinnych;
- 2) podmioty wymienione w art. 23 ust. 10 ŚwRodzU w celu, w którym informacje te zostały im udostępnione.

Informacje zawarte w rejestrze centralnym mogą być udostępnione, w zakresie niezbędnym do realizacji ich zadań ustawowych, następującym podmiotom:

- 1) organowi właściwemu i wojewodzie – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o świadczenia rodzinne, osób pobierających świadczenia rodzinne oraz członków ich rodzin (art. 23 ust. 10 pkt 1 ŚwRodzU);
- 2) organowi właściwemu dłużnika, o którym mowa w art. 2 pkt 9 PomocAlimU i organowi właściwemu wierzyciela, o którym mowa w art. 2 pkt 10 PomocAlimU – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego, osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego i członków ich rodzin oraz danych dotyczących dłużników alimentacyjnych (art. 23 ust. 10 pkt 2 ŚwRodzU);
- 3) jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej prowadzonym przez JST – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej, osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej oraz członków ich rodzin (art. 23 ust. 10 pkt 3 ŚwRodzU);
- 4) powiatowym i wojewódzkim zespołom do spraw orzekania o niepełnosprawności – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności i osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (art. 23 ust. 10 pkt 4 ŚwRodzU);
- 5) organowi właściwemu, o którym mowa w art. 2 pkt 11 PomWychDzU i wojewodzie – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o świadczenie wychowawcze, osób pobierających świadczenie wychowawcze oraz członków ich rodzin.

Minister właściwy ds. rodziny przetwarza dane w zakresie adresu poczty elektronicznej wskazanego we wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych w celu przekazywania informacji związanych z uprawnieniami dla rodzin (art. 23 ust. 10b ŚwRodzU). Ponadto organy właściwe i wojewodowie, wykorzystując systemy teleinformatyczne, o których mowa w art. 23 ust. 7 ŚwRodzU, przekazują do rejestru centralnego, o którym mowa w art. 23 ust. 8 ŚwRodzU, również adres poczty elektronicznej wskazany we wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.

Artykuł 23 ust. 11–15 ŚwRodzU odnosi się do zasad przechowywania informacji w centralnym rejestrze oraz ich usuwania z niego. Minister właściwy ds. rodziny przechowuje informacje w rejestrze centralnym przez okres 10 lat od dnia zaprzestania udzielania świadczeń, z wyjątkiem informacji dotyczących osób, którym świadczenie nie zostało

przyznane. Takie informacje przechowuje się przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie świadczenia stała się ostateczna, lub od dnia pozostawienia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia bez rozpatrzenia (art. 23 ust. 11 ŚwRodzU).

Podmioty wymienione w art. 23 ust. 10 ŚwRodzU przechowują informacje, o których mowa w art. 23 ust. 8 ŚwRodzU, przez okres 10 lat od dnia ich udostępnienia z rejestru centralnego, z wyjątkiem informacji dotyczących osób, którym świadczenie nie zostało przyznane albo którym wydane zostało orzeczenie o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych lub o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności, które przechowuje się przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie świadczenia albo wydania orzeczenia stała się ostateczna, lub od dnia pozostawienia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia albo o wydanie orzeczenia bez rozpatrzenia (art. 23 ust. 12 ŚwRodzU).

Ważne

Informacje, o których mowa w art. 23 ust. 8 ŚwRodzU, usuwa się niezwłocznie po upływie okresów przechowywania, o których mowa w art. 23 ust. 11 i ust. 12 ŚwRodzU, a więc zasadniczo po upływie 10 lat (art. 23 ust. 13 ŚwRodzU).

Minister właściwy ds. rodziny udostępnia ministrowi właściwemu ds. finansów publicznych, na jego żądanie, dane, o których mowa w art. 23 ust. 8 ŚwRodzU, w celu niezbędnym do wykonywania zadań analitycznych. Minister właściwy ds. finansów publicznych dokonuje pseudonimizacji udostępnionych danych (art. 23 ust. 14 ŚwRodzU).

4. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych a zastosowanie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

4.1. Zasady ogólne dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

Zgodnie z art. 7 ŚwRodzU prawo do zasiłku rodzinnego nie przysługuje, jeżeli członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej. Odnosząc się do art. 7 pkt 6 ŚwRodzU, należy odwołać się do zapisów ŚwRodzU dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego uregulowanych w art. 23a ŚwRodzU. Jeżeli osoba uprawniona do świadczeń rodzinnych lub członek rodziny tej osoby lub rodzic dziecka przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wraz z dokumentami, w tym informacjami dotyczącymi sprawy, wojewodzie – art. 23a ust. 1 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. a ZmŚwiadRodzU.

Sytuacja, w której rodzic dziecka, a zarazem członek rodziny, przebywa za granicą, jest sytuacją najprostsza. Jeżeli z dokumentów, w tym zaświadczeń i oświadczeń, złożonych przy wniosku o przyznanie prawa do świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami wynika, że np. małżonek wnioskodawcy przebywa poza terenem Rzeczypospolitej Polskiej, organ właściwy przekazuje złożony wniosek wraz ze wszelkimi dokumentami wojewodzie. Niestety najczęściej informacja o przebywaniu osoby uprawnionej lub członka rodziny za granicą pojawia się dopiero po wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych. W takiej sytuacji zastosowanie będzie miał art. 23a ust. 2 ŚwRodzU w zw. z art. 3 pkt 6 lit. a ZmŚwiadRodzU, zgodnie z którym, jeżeli osoba uprawniona do świadczeń rodzinnych lub członek rodziny tej osoby lub rodzic dziecka w dniu wydania decyzji ustalającej prawo do świadczeń rodzinnych lub po dniu jej wydania przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy występuje do wojewody o ustalenie, czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji, przekazując niezbędne dokumenty, w tym informacje dotyczące sprawy. Na podstawie przesłanych przez organ właściwy informacji oraz wniosku wojewoda ustala, czy w przekazanej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a także okres, w którym przepisy te mają zastosowanie (art. 23a ust. 3 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. c ZmŚwiadRodzU).

Przepisów art. 23a ust. 1 i 2 ŚwRodzU nie stosuje się w przypadku wyjazdu lub pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w celach turystycznych, leczniczych lub związanych z podjęciem przez dziecko kształcenia (art. 23a ust. 2a ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. a ZmŚwiadRodzU).

Od 13.7.2021 r. do art. 23a ŚwRodzU dodano dwa ustępy 2b i 2c odnoszące się do formy przekazywanych dokumentów związanych z koordynacją (art. 3 pkt 6 lit. b ZmŚwiadRodzU). Zgodnie z art. 23a ust. 2b ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. b ZmŚwiadRodzU przekazywanie wniosku oraz dokumentów, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ŚwRodzU, następuje wyłącznie:

- 1) w przypadku wniosku złożonego w postaci papierowej – poprzez wprowadzenie do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 21 ust. 5 ŚwRodzU (w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 3 ZmŚwiadRodzU) danych zawartych we wniosku oraz elektronicznych kopii załączników do wniosku;
- 2) w przypadku wniosku złożonego w postaci elektronicznej – poprzez przekazanie wraz z elektronicznymi kopiami załączników za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 21 ust. 5 ŚwRodzU (w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 3 ZmŚwiadRodzU).

Zgodnie z art. 23a ust. 2c ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. b ZmŚwiadRodzU dokumenty, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ŚwRodzU, dotyczące osób, o których mowa w tych ust. 1 i 2 (osoby uprawnionej do świadczeń rodzinnych lub członka rodziny tej osoby), obejmują w szczególności:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) numer PESEL, a jeżeli nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość, jeżeli są znane;

- 3) zagraniczny numer identyfikacyjny służący do identyfikacji ludności, jeżeli jest znany;
- 4) państwo pobytu, jeżeli jest znane;
- 5) okres pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znany;
- 6) adres miejsca zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znany;
- 7) nazwę i adres pracodawcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są znane;
- 8) miejsce prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znane.

W zależności od tego, czy informacja dotycząca przebywania za granicą została wysłana przed, czy po wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych, stosowana jest inna procedura postępowania:

- 1) jeżeli informacja wraz z wnioskiem została przesłana przez organ właściwy w trybie art. 23a ust. 1 ŚwRodzU (czyli przed wydaniem decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych) i ustalone zostało, że zastosowanie mają przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wojewoda wydaje decyzję zgodnie z art. 21 ŚwRodzU za okres, o którym mowa w art. 23a ust. 3 ŚwRodzU – w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji (art. 23a ust. 4 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. c ZmŚwiadRodzU). Od 13.7.2021 r. na podstawie art. 3 pkt 6 lit. d ZmŚwiadRodzU po art. 23a ust. 4 ŚwRodzU dodano art. 23a ust. 4a ŚwRodzU, z którego wynika, że w przypadku, gdy decyzja wojewody, o której mowa w art. 23a ust. 4 ŚwRodzU, nie obejmuje całego okresu, na który ustalane jest prawo do świadczenia rodzinnego, wojewoda przekazuje sprawę organowi właściwemu w celu ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych za okres nieobjęty decyzją, o której mowa w art. 23a ust. 4 ŚwRodzU;
- 2) jeżeli informacja wraz z wnioskiem została przesłana w trybie art. 23a ust. 2 ŚwRodzU (czyli po wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych) i ustalone zostało, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy uchyła decyzję przyznającą świadczenia rodzinne – w zakresie świadczeń rodzinnych w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji – za okres (o którym mowa w art. 23a ust. 3 ŚwRodzU), w którym osoba podlega ustawodawstwu w zakresie świadczeń rodzinnych w innym państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (art. 23a ust. 5 ŚwRodzU w zw. z art. 3 pkt 6 lit. e ZmŚwiadRodzU; po uchyleniu decyzji przez organ właściwy wojewoda wydaje decyzję w sprawie świadczeń rodzinnych zgodnie z art. 21 ŚwRodzU za okres, o którym mowa w art. 23a ust. 3 ŚwRodzU, tzn. od dnia, w którym osoba podlega ustawodawstwu państwa, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w zakresie świadczeń rodzinnych w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji (art. 23a ust. 6 ŚwRodzU w zw. z art. 3 pkt 6 lit. e ZmŚwiadRodzU);
- 3) jeżeli informacja wraz z wnioskiem została przesłana w trybie art. 23a ust. 1 ŚwRodzU (czyli przed wydaniem decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych) i ustalono, że nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów za-

- bezpieczenia społecznego, wojewoda przekazuje sprawę organowi właściwemu w celu ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych (art. 23a ust. 7 pkt 1 ŚwRodzU);
- 4) jeżeli informacja wraz z wnioskiem została przesłana w trybie art. 23a ust. 2 ŚwRodzU (czyli po wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych) i ustalono, że nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wojewoda informuje o tym fakcie organ właściwy (art. 23a ust. 7 pkt 2 ŚwRodzU), który w takim przypadku kontynuuje wypłatę przyznanych świadczeń rodzinnych.

Zgodnie z art. 23a ust. 8 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 6 lit. f ZmŚwiadRodzU w przypadku, o którym mowa w art. 23a ust. 7 pkt 1 ŚwRodzU, organ właściwy ustala prawo do świadczeń rodzinnych od miesiąca złożenia wniosku, o którym mowa w art. 23a ust. 1 ŚwRodzU, z zastrzeżeniem art. 24 ŚwRodzU (dotyczącym ogólnych zasad ustalania prawa do świadczeń rodzinnych). Zastrzeżenie związane z art. 24 ŚwRodzU, jak można się domyślać, dodano w celu ujednolicenia zasad rozpatrywania wniosku i zakresu przyznanego prawa i jednoznacznego wskazania warunków, w jakich to prawo jest ustalane (art. 3 pkt 6 lit. f ZmŚwiadRodzU).

Zgodnie z art. 23a ust. 9 ŚwRodzU również wojewoda ustala i dochodzi zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Ważne

Świadczeniem nienależnie pobranym są świadczenia rodzinne wypłacone w przypadku, o którym mowa w art. 23a ust. 5 ŚwRodzU, za okres od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, do dnia wydania decyzji o uchyleniu decyzji przyznającej świadczenia rodzinne (art. 30 ust. 2 pkt 3 ŚwRodzU).

W przypadku zwrotu przez instytucję państwa, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji, nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wojewoda może umorzyć pozostałą kwotę nienależnie pobranych świadczeń łącznie z ustawowymi odsetkami w całości lub w części, w szczególności, jeśli pozostała kwota wynika z różnicy kursowej (art. 23a ust. 10 ŚwRodzU).

4.2. Zadania wojewody w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

W kontekście zastosowania przepisów o koordynacji w postępowaniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych warto omówić zadania wojewody. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ŚwRodzU do zadań wojewody w zakresie świadczeń rodzinnych należy:

- 1) pełnienie funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku prze-

mieszczania się osób w granicach UE, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Konfederacji Szwajcarskiej;

- 2) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

Wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenia rodzinne może, w formie pisemnej, upoważnić pracownika urzędu wojewódzkiego do załatwiania w jego imieniu spraw dotyczących realizacji świadczeń rodzinnych w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i wydawania w tych sprawach decyzji (art. 21 ust. 2 ŚwRodzU).

Należy pamiętać, że świadczenia rodzinne przyznane decyzją wydaną przez wojewodę wypłaca organ właściwy (art. 21 ust. 3 ŚwRodzU).

Wojewoda wymienia dane w zakresie świadczeń rodzinnych w ramach Systemu Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, za pośrednictwem punktu kontaktowego, o którym mowa w art. 22 ust. 2 ŚwRodzU.

W art. 3 pkt 3 ZmŚwiadRodzU do art. 21 ŚwRodzU dodano dwa nowe ustępy (ust. 5 i 6) dotyczące zasad komunikacji między organem właściwym a wojewodą oraz między wojewodą a ministrem właściwym ds. zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z art. 21 ust. 5 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 3 ZmŚwiadRodzU w sprawach o świadczenia rodzinne realizowane w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego komunikacja między organem właściwym a wojewodą, w szczególności przysyłanie wniosków wraz z dokumentami lub decyzji administracyjnych, niezależnie od postaci, w której zostały złożone lub wydane, odbywa się wyłącznie przy użyciu systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny po zastosowaniu zapewnionych w systemie sposobów potwierdzenia pochodzenia oraz integralności przesłanych danych. W przypadku wniosków, decyzji lub innych dokumentów, które posiadają wyłącznie postać papierową, przekazywana jest ich elektroniczna kopia.

Przepis art. 21 ust. 5 ŚwRodzU zgodnie z art. 15 ust. 1 ZmŚwiadRodzU w zakresie, w jakim istniejące rozwiązania techniczne nie umożliwiają wojewodzie odbioru i obsługi przekazywanych przez organy właściwe dokumentów, o których mowa w tym przepisie, ma zastosowanie po raz pierwszy po wdrożeniu rozwiązań technicznych umożliwiających odbiór i obsługę dokumentów.

Zgodnie z art. 21 ust. 6 ŚwRodzU w związku z art. 3 pkt 3 ZmŚwiadRodzU w sprawach o świadczenia rodzinne realizowane w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, w szczególności przysyłanie odwołań, ponagleń, zażaleń, innych akt sprawy, a także postanowień lub decyzji administracyjnych, niezależnie od postaci, w której zostały złożone lub wydane, odbywa się wyłącznie przy użyciu systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego ds. rodziny po zastosowaniu zapewnionych w systemie sposobów potwierdzenia pochodzenia oraz integralności przesłanych danych. W przypadku dokumentów, które posiadają wyłącznie postać papie-

rową, przekazywana jest ich elektroniczna kopia. Zgodnie z art. 15 ust. 2 ZmŚwiadRodzU przepis art. 21 ust. 6 ŚwRodzU ma zastosowanie po raz pierwszy po wdrożeniu rozwiązań technicznych umożliwiających ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego odbiór i obsługę przekazywanych przez wojewodów dokumentów, o których mowa w tym przepisie.

5. Obowiązki organu w związku z wydawaniem zaświadczeń osobom, które składają wnioski o przyznanie dofinansowania z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

5.1. Zagadnienia ogólne

Z dniem 1.10.2020 r. weszła w życie ZmBiopalCiekU20, która zmieniła PrOchrŚrod. Zgodnie z art. 5 pkt 7 ZmBiopalCiekU20 do art. 411 PrOchrŚrod dodano ust. 10g–10s, które regulują zasady wydawania zaświadczeń dla osób fizycznych, które zamierzają składać wnioski o przyznanie dofinansowania z NFOŚiGW. Tym samym PrOchrŚrod wprowadza nowe zadanie związane z wydawaniem zaświadczeń. Zadanie to, w związku z powiązaniem go z ŚwRodzU jako podstawą wyliczenia stosownego dochodu do zaświadczenia, najczęściej jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej. Potocznie zadanie to zostało określone jako wydawanie zaświadczeń na potrzeby programu „Czyste powietrze”. Poniżej przedstawiono zasady i procedurę postępowania przy wydawaniu tych zaświadczeń.

5.2. Zasady wydawania zaświadczeń

Zgodnie z art. 411 ust. 10g PrOchrŚrod osoba fizyczna, która zamierza złożyć wniosek o przyznanie dofinansowania z NFOŚiGW lub wojewódzkiego funduszu, może złożyć żądanie wydania zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka jej gospodarstwa domowego.

Zaświadczenie, o którym mowa w art. 411 ust. 10g PrOchrŚrod, wydaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby fizycznej, o której mowa w art. 411 ust. 10g PrOchrŚrod (art. 411 ust. 10h PrOchrŚrod).

Zaświadczenie jest wydawane na podstawie żądania wydania zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego osoby fizycznej. Jego wzór oraz wzór zaświadczenia² określono w wy-

² Wzór w takiej treści dostępny zgodnie z rozporządzeniem z 2.10.2020 r. w sprawie określenia wzoru żądania wydania zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego osoby fizycznej oraz wzoru tego zaświadczenia (Dz.U. z 2020 r. poz. 1713) do 12.7.2021 r.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl